

Dovende en brandende fakkels

De adviezen van de RAT

Deze Raad van Advies is verder gegaan dan ooit, vindt Luk Van den Dries. Ook al is de politiek op een typisch Belgische manier tussengekomen, toch is het theaterlandschap grondig hertekend. En dat ten goede.

De Fakkel brandt! Een spandoek, opzichtig uitgehangen in de Hoogstraat, wijst arge-loze voorbijgangers op de noodsituatie van het bedreigde theaterpand.

De Fakkel brandt. Merkwaardig hoe een toegevoegd werkwoord plots weer de betekenis van de oorspronkelijke benaming wakker roept: een militant theater, ijverend voor een sociaal-kritisch repertoire.

Merkwaardig ook dat de tegenstanders van de recente adviezen van de Raad van Advies voor Toneel (RAT) zich met name verdedigen met maatschappelijke argumenten: hun theaters hebben een maatschappelijke betekenis die nu door de overwaardering van artistieke criteria bij de beoordeling van de verschillende gezelschapsplannen, verloren dreigt te gaan.

Merkwaardig is ook dat theaters die 35 jaar geleden tot de nieuwlichters behoorden van de sector, zich nu hardnekkig verzetten tegen beleidsveranderingen die tot doel hebben een nieuwe 'marge' betere werkomstandigheden te bezorgen.

En merkwaardig is nog dat vooral de critici in de RAT de kop van jut zijn: ze vertegenwoordigen enkel hun elitaire subjectieve smaak en mogen die nu ook inzetten in het gevecht om de centen.

De discussie over de nieuwe adviezen van de RAT wordt vooral in tegenstellende termen gevoerd: de anciens versus de nieuwlichters, de traditie tegen de avant garde, de artiesten tegen de critici, de maatschappelijke contra de artistieke functie, Antwerpen

tegen Gent, etc... Ieder verdedigt zijn beperkte territorium en eist daarvoor blijvend bestaansrecht op. Het is een heilloos debat: omdat het vertrekt vanuit het behoud van de status quo en de angst voor verandering. Nochtans was iedereen het er zowat over eens dat het decreet van 1975 dat tot vorig jaar de toneelsector beregelde, hopeloos verouderd was: het had een toestand van twintig jaar geleden vastgezet in categorieën en normen die niet mee evolueerden met de stand der theaterdingen. Wanneer dan eindelijk het theaterbeleid bijgesteld wordt in een aanpassing aan de actuele realiteit, loopt het weer goed fout. De fakkel schreeuwt moord en brandt, terwijl het vuur eigenlijk al jaren geleden gedoofd is.

De opschudding rond de pre-adviezen van de RAT had m.i. vooral te maken met de aantasting van een aantal jarenlang woekende privileges. In de eerste plaats de kleurenwet, waarbij het bestaansrecht van een aantal gezelschappen verzekerd wordt door de typische compromentaliteit van de Belgische politiek: wie het efficiënts kan antichambrenen in de partijbureaus was verzekerd van zijn aandeel in de subsidiehuishouding. Kleur is alles, was jarenlang het motto van de politieke mandatarissen in de RAT en daarmee dwongen ze ook de nieuwe gezelschappen zich op te warmen aan de koude billen van de politiek. Ook de wet op de leeftijd werd door de nieuwe RAT niet langer gerespecteerd, met alle gevolgen vandien. Deze wet berekende de subsidies

op basis van de leeftijd van de aanvragers: hoe ouder het gezelschap, hoe hoger de subsidies. De grote stadsgezelschappen konden uiteraard daardoor hun eeuwig bestaansrecht verzilveren, maar ook de kamertheaters waren al goed op weg van grijze haren gouddraad te maken. Helemaal goed zat je natuurlijk met de cumul van beide wetten: dat leverde een getrouwheidspremie op waardoor je carrière tot aan de pensioenleeftijd verzekerd was.

Tegen alle corporatisme en provinciale reflexen in, probeerde de nieuwe RAT het theaterbeleid af te stemmen op de globaliteit van het landschap. Daarin werd ze door het huidige decreet nog steeds belemmerd: zowel door het cultuurpakt als door de vierdelige decreetvoorziening. Nog steeds worden de leden van de diverse adviesorganen voorgedragen door de politieke partijen zodat het stelsel van het sociaal dienstbetoon nog steeds overeind blijft. De huidige toestand waarin een aantal onafhankelijke leden voor deze partijen zetelen, is dan ofwel een gelukkig oponthoud in het systeem, of een teken dat de politieke partijen de theatersector niet meer zo'n belangrijk wingewest vinden en hun inspanningen op andere socio-culturele terreinen verleggen. Ook het feit dat de hele sector van de podiumkunsten verkaveld werd in vier regio's (theater, dans, muziek, kunstencentra) maakt een globale visie op de ontwikkeling van de sector quasi onmogelijk: correcties op de financiële onderwaardering van de dans, of op de erkenning van een aantal muziekensembles blijven daardoor uitgesloten of marginaal. Ook de verschuivingen in de verhouding tussen repertoiretheater en sommige grote kunstencentra zijn daardoor moeilijk bij te sturen. Terwijl er bij de kunstencentra onderscheid moet gemaakt worden tussen de rechtstreeks betaalde instellingen (Singel, Beurs, e.a.) en de centra die in het decreet opgenomen zijn. En kunstenaars die op verschillende terreinen actief zijn moeten zich nu administratief bijscholen willen ze nog aan overheidsgeld geraken. Tenzij ze door minister-president Van den Brande opgenomen worden in de selecte club van culturele zendelingen, tussen allerhande toeristische bedrijven en sponsoringinstellingen, om het imago van een bedrijvig Vlaanderen uit te dragen in het buitenland. Cultuur als imago: wanneer de politiek zijn macht verliest op de kunst, gaat ze er nog graag tegenaan schurken in wat ze zelf als een liefdevolle omarming verkoopt.

Ondanks deze beperkingen is de nieuwe RAT er toch in geslaagd de beweging van het theaterleven te registreren in de subsidie-